

Gemensam artikel från nätverket Opinion bygga skola:

1000 goda skolor på 10 år – nu bygger vi våra barns framtid

Sverige står idag inför en demografisk samhällsutmaning som är helt avgörande för våra barns framtid. Hur vi agerar nu bestämmer också vilka grundläggande funktioner som ett samhälle ska bestå utav och tillhandahålla. Vi, som Sveriges ledande skolbyggare, vill tillsammans bidra till visionen om ”världens bästa skolbygge”. Förstår stat och kommun omfattningen samt tidspressen vi står inför?

Hur vi prioriterar välfärdssamhället och utbyggnaden av de skolor vi behöver de närmaste åren kommer att avgöra hur vårt samhälle hänger ihop. Skolan är en av de allra viktigaste komponenterna för det Sverige vi ser idag och som vi tror att samhället vill sträva efter framöver. Vi tror att vi fortsättningsvis vill vara allra längst fram i världen när det gäller utbildning, öppenhet, valfrihet och våra barns lika möjligheter i livet. Men för att det ska fungera framgent så behöver vi tänka annorlunda, planera framåt, jobba mer iterativt och samarbeta över gränserna. Därför har vi, Sveriges ledande skolbyggare, tagit första steget för ett initiativ för ett nytt och mer öppet sätt att arbeta mot gemensamma mål för våra barns skola.

Om bostadsbristen är ett akut problem idag som vi har negligerat under många år, så är det ingenting jämfört med bristen på skolor. När politikerna pratar om att vi måste bygga bostäder så hör vi väldigt lite om de övriga samhällsfunktioner som samtidigt måste till. De senaste siffrorna är att över 1 000 nya skolor behöver byggas de närmaste 10 åren. Det är arbetsplatser för säkert 50 000 nya skolledare och pedagoger och för smått otroliga 450 000 elever. Redan idag är skolan Sveriges största arbetsplats och den ska alltså växa med en tredjedel på väldigt kort tid. Vi som ritar, bygger och förvaltar dessa skolor känner ett oerhört stort ansvar inför uppgiften. Vi känner att vi både kan och vill bidra till att 1 000 skolor på tio år också blir ”världens bästa skolbygge”.

Vi som dagligen arbetar med miljöer för lärande vet att det finns miljöer som hjälper eller stjälper. Vi vet också att våra lärmiljöer är ojämlika beroende på var i landet man befinner sig, mycket beroende på bristen på erfarenhet och kunskap om hur en skola ska beställas och byggas. Ojämligheten i skolan leder inte sällan till utanförskap, sociala problem och otrygghet. Här är en av våra största utmaningar som skolbyggare. Att inkludera såväl skolbarn, verksamhetsledare som lärare och pedagoger samt förvaltningschefer och driftspersonal tidigt i processen är nyckeln till socialt hållbara skolmiljöer. Men har kommunerna den framförhållningen när beslut tas avseende om-, till- och nybyggnad av skolbyggnader och utemiljöer? Har beställarna den kunskapen och framför allt har de mandatet att i ett tidigt skede planera proaktivt? Många kommuner skulle redan idag behöva ett tydligt beställarstöd för den kanske enda skolan de nu ska bygga, denna mandatperiod.

Hur ligger vi då till i planeringen av de nya skolor som ska byggas de närmaste

ären? Ser vi redan dessa i detaljplanen eller krävs en skolbyggnadsförsörjningsplan precis som vi gör för bostäder. Hur ser våra planer ut för tillhörande infrastruktur, busslinjer, sporthallar och fritidsgårdar? Förr byggdes skolan mitt i byn. Idag tävlar skolbyggnader om mark för bostadsexploatering med bättre avkastning och inte sällan kommer planeringen av lärmiljöer in för sent i detaljplaneprocessen. Kommuners ekonomiska kortsiktighet försvårar ofta möjligheterna för den goda skolan. Men skolan kommer att få en allt viktigare roll i takt med kommuners pressade ekonomi och övergången till delningsekonomin. Skolan är kanske kommuners viktigaste resurs i samhällsbyggande ur ett barnrätts-, demokrati-, socialhållbarhets- och folkhälsoperspektiv. Vi måste ställa oss frågan vad en skola kan och skall vara, var den skall ligga och hur den kan samnyttjas. Idag står t.ex. skolan outnyttjad 187 dagar om året och övriga 178 så är den stängd mer än halva dygnet. Om tio år ser dessutom våra demografiska utmaningar helt annorlunda ut när befolkningsunderlaget viker. Hur vi nyttjar skolan idag och framöver är en egen utmaning.

Den tredje pedagogen är ofta ett uttryck för den resurs den byggda miljön betyder för vårt lärande. I vårt digitaliserade samhälle behöver vi miljöer för lärande baserat på forskning, kunskap och erfarenheter, mer än någonsin. Speciellt i en verklighet där lärarens roll håller på att förändras i en allt snabbare takt. Skolmiljöer har en samhällsbärande funktion men brottas idag med kommunernas förvaltningskostnader och stuprörstänk som hindrar skolmiljöernas fulla potential. Den byggda miljöns pedagogiska egenskaper kommer att spela en allt större roll i ett samhälle där det råder brist på såväl resurser som lärare. Pedagogiska miljöer får rollen som kvalitetssäkrare men också rollen som dragplåster för kompetent personal. Här ser vi en fantastisk, och i mångt och mycket, outnyttjad potential.

Därför är vi båda glada och spant förväntansfulla över att Boverket har, i och med den nya arkitekturpropositionen, fått i uppdrag att också hantera skolbyggnader och läromiljöer. I dagarna så antas den nya arkitekturpropositionen där vi kan läsa om hur viktigt det är med en gestaltad livsmiljö. De nya målen för arkitektur-, form- och designpolitiken är viktiga verktyg för att kunna prioritera när vi också bygger skola. Vi behöver jobba snabbt, dela kunskap, prioritera rätt och framför allt investera rätt. För att detta stora samhällsuppdrag ska ha en möjlighet att lyckas behöver vi arbeta tillsammans. Därför har vi ett antal förslag till Regeringen för att Boverket ska kunna konkretisera sitt nya uppdrag:

- Ge Boverket ett statligt helhetsansvar för skolbyggnader
- Utöka både organisation och budget för att ge Boverket rätt förutsättningar
- Bjud in och dra nytta av branschen, forskningen och beställarna
- Ge uppdraget att skapa en gemensam ”open source” plattform för kunskapsutbyte
- Utveckla ett iterativt ”best practice”-arbetsätt med processer för beställare att använda plattformens senaste kunskaper och erfarenheter i sitt nästa skolbygge.

- Ställ krav på både friskoleaktörer samt kommunala aktörer på öppenhet.
- Uppdra åt Skolverket att definiera pedagogiska miljöer

Den framtida skolan måste bygga på vår samlade kompetens. Sverige behöver kommuner med förvaltningar i samverkan. Utbildningsförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen, som exempel, samverkar idag inte optimalt vid byggandet av skolor. Om vi istället går samman och delar med oss av goda referenser så lyfter vi skolan för en hel generation. Vi både kan och borde återföra erfarenheter från såväl detaljplane- och upphandlingsprocesser till funktions- och lokalprogram samt exempel på god gestaltning av såväl inre som yttre lärmiljö. En gemensam plattform för skolbyggande skulle gagna alla led i skolbyggande och på så vis skulle den byggda miljön stödja våra barns lärande och pedagogernas arbete. Vi får inte glömma att vi skall bygga inte bara skolor och bostäder utan ett helt fungerande samhälle där en, i hela Sverige, jämlik skola är nyckeln.

Som ledande inom skolbyggande har vi stor respekt för utmaningen vi står inför. Med denna samhällsinvestering på över 400 miljarder och den takt som vi behöver bygga skolor finns det risk för att det blir fort, dyrt och fel. Det finns en stor risk för att oerfarna upphandlare öppnar upp för oseriösa aktörer i jakten på kortsiktiga vinster. Vi tror att öppenhet, transparens och tydliga riktlinjer för ”best practice” kommer att leda till ”Världens bästa skolbygge” som kommer hela samhället tillgodo. Vi tar gärna på oss den ledartröjan men vi tror att Boverket håller i taktpinnen.

/Sveriges ledande skolbyggare, från arkitekter, verksamhetsutvecklare till byggare

Cedervall arkitekter, Björn Stillefors, VD & Arkitekt SAR/MSA,
 C.F. Møller Architects , Johanna Redell, Arkitekt SAR/MSA,
 Codesign, Linda Gustafsson-Lutener, Uppdragsansvarig Arkitekt SAR/MSA
 Liljewall arkitekter, Madeleine Nordenknekt, Arkitekt & Studiochef
 LINK arkitektur, Camilla Starkenberg, Arkitekt SAR/MSA,
 Liv(in)g Your Brand, Carl Stähle, Arkitekt & Verksamhetsutvecklare
 NCC Sverige AB, Niklas Malmfors, Chef Affärsutveckling skolor
 NIRAS Arkitekter, Pauline Ringvall, Teamledare arkitektur
 Origo arkitekter, Åsa Machado, Arkitekt MSA & Partner
 Skanska, Erik Bragg, Affärsutvecklingschef skolor
 Skolhusgruppen, Karolina Lorentzi, Arkitekt SAR/MSA & Ordförande
 Snidare Arkitekter, Linus Sundin Eriksson, Arkitekt SAR/MSA
 SWECO Architects, Louise Lindquist Sassene, Arkitekt & Affärsutvecklingsledare
 lärmiljöer
 Tengbom, Lina Swanberg, Arkitekt MSA & Segmentsansvarig
 Forum Bygga Skola, Magnus Anclair, Vd och projektledare
 White, Niklas Singstedt, Arkitekt & Partner
 Wästbygg, Anders Berglind, Affärsutvecklare